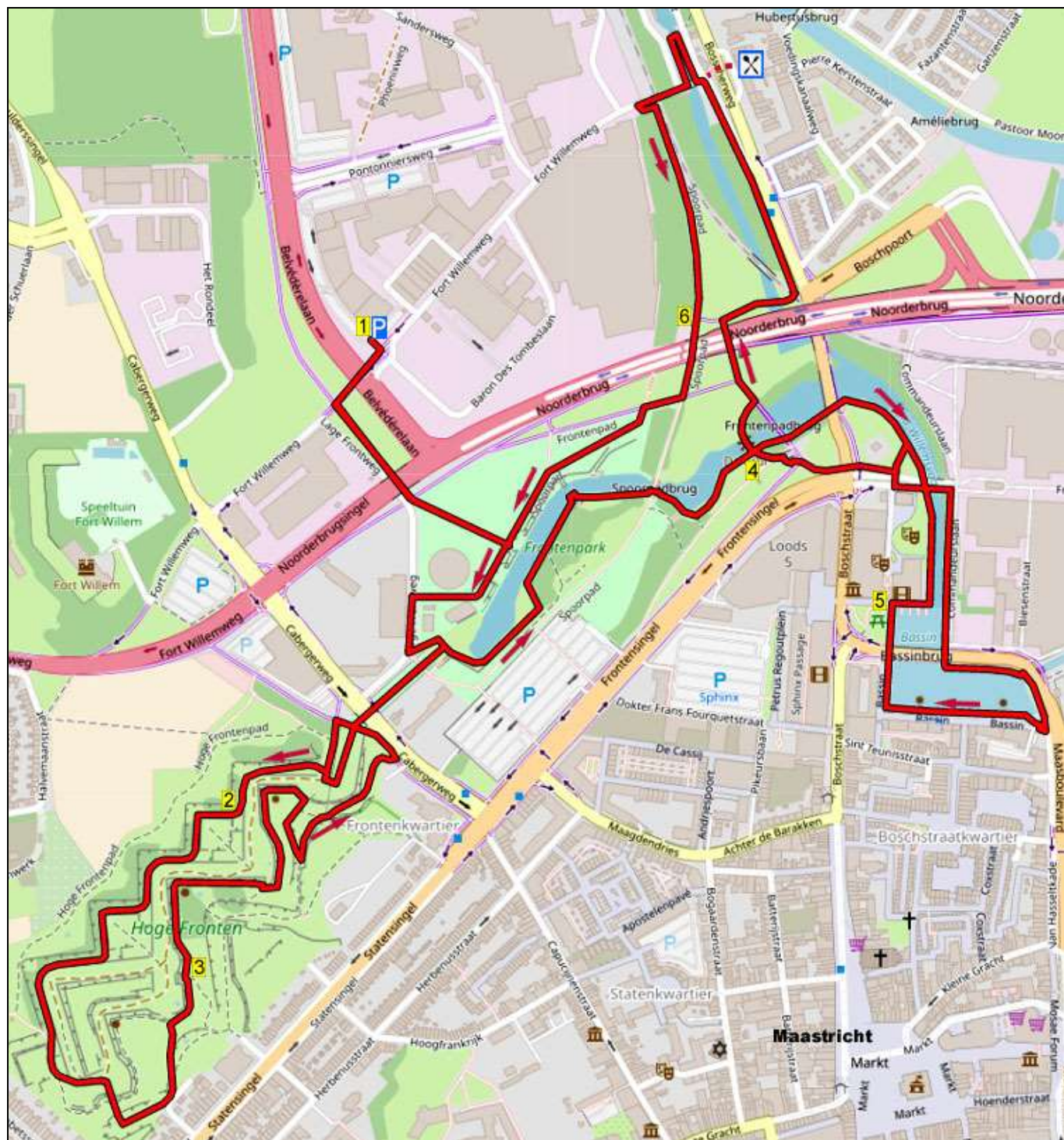

1459. MAASTRICHT (Hoge Fronten) 6,9 km

www.wandelgidszuidlimburg.com

De Hoge Fronten en Kazematten in Maastricht zijn vestingwerken uit de 17^e eeuw. Tijdens deze interessante wandeling is heel veel te zien! Vanaf het startpunt wandelt u langs een gebied waar vroeger de rubberfabriek de Radium heeft gestaan en dan loopt u boven over de vestigingsmuren van de Hoge Fronten. Hier waren duizenden soldaten gelegerd. Soms loopt u beneden tussen de muren en dan weer hoog over de muren zodat u een indruk krijgt van de enorme omvang. Via het Hogefrontenpark loopt u langs de Zuid-Willemsvaart naar het Bassin, een prachtig haventje waar vroeger de binnenvaarschepen hun goederen kwamen lossen. Via de klimtoren loopt u omhoog naar een afgezaagde afruit van de Noorderbrug en heeft u boven nog een mooi uitzicht. In punt 5 passeert u het Café D'n Diek met terras waar u ook heerlijk kunt eten tegen vriendelijke prijzen. (woensdag gesloten).

Auteur: Jos Wlazlo

Het Auteursrecht van deze tekst en het Databankenrecht op deze route ligt volledig bij de auteur. Niets van deze wandelroute mag worden gekopieerd, vervoelvoudigd of openbaar gemaakt zonder toestemming van de auteur.

Startpunt: Parkeerplaats woonwinkels Belvédère, Belvédèrelaan 82, Maastricht. Vanaf de Pontonniersweg rijdt u de grote parkeerplaats van de Gamma op. Ga dan meteen R en volg de pijl. Parkeer dan aan de zijkant van de Kwantumwinkel of eerder.

Startpunt: Café D'n Diek, Bosscherweg 169, Maastricht. Tel: 06-21341394. Geopend: maandag t/m vrijdag vanaf 12.00 uur, zaterdag vanaf 11.00 uur en zondag vanaf 10.30 uur, woensdag gesloten. Er is beperkte parkeergelegenheid. (Start in punt 5 nabij ^^).

GPS afstand	Looptijd	Hoogteverschil	Totaal omhoog
6,90 km	1.40 uur	26 m	30 m

Wandelgids Zuid-limburg
www.wandelgidszuidlimburg.com

1459. MAASTRICHT (Hoge Fronten) 6,9 km

1. Staande bij Kwantum (laatste winkel) loopt u het trapje omhoog en ga R. Steek via oversteekplaats de doorgaande weg over en loop RD. Aan de 4-sprong van fietspaden gaat u L met rechts de Radiumfabriek, waar matrassen worden gemaakt. (U kunt ook over de rechts gelegen doodlopende asfaltweg lopen). 100 m verder loopt u onder de Noorderbrug door. Meteen na het viaduct gaat u aan de 4-sprong RD over het brede voetpad met links het grote grasveld/Fronterpark, dat gebruikt wordt voor kleinschalige evenementen/festivals.

(Hier ziet u rechts de in 2020 rood geverfde gemeentelijke gasfabriek in de volksmond ook wel de Cokesfabriek genoemd. De fabriek werd in 1907-1912 gebouwd en verving de uit 1858 stammende gasfabriek, die stond in het hier vlakbij gelegen Statenkwartier. Al in 1930 werd de fabriek, winning gas door verbranding kolen, gesloten omdat de gemeente het veel goedkopere cokesgas van de Staatsmijnen kon betrekken. In 1933 vestigde zich hier o.a. de Bataafsche Rubberfabriek waar in eerste instantie fietsbanden werden gemaakt. Het gebouw geldt als de oudste nog bestaande cokesfabriek van Nederland).

Aan de T-splitsing bij gashouder gaat u R met rechts de grote groene gashouder met boven de (tweede) toegangsdeur een grote drukmeter

(De gashouder, die gebouwd is tussen 1954-1956 diende ter vervanging van de gashouders, die stonden op het nabijgelegen terrein van het gemeentelijk Nutsbedrijf aan de Maagdendries. Hij heeft een doorsnee van 43 m en is 16 m hoog. Het betreft een zogenaamde "natte schroefgashouder". Vroeger kon de gashouder via rails als een schroef worden uitgeschoven zodat hier maar liefst 50.000 m³ gas in kon worden opgeslagen. Boven de deur, die pas in 1966 aangebracht is toen de gashouder buiten dienst was, bevindt zich de

oorspronkelijke drukmeter. Door de komst van aardgas werd de gashouder in 1965 overbodig en werd vanaf toen gebruikt als opslagruimte door naburige bedrijven. Sinds 1966 is de gashouder permanent ingeschoven tot het kleinst mogelijke volume).

Vorbij de gashouder gaat u aan de T-splitsing voor het rijksmonumentale (gebouwd volgens de bouwstijl van 'Het Nieuwe Bouwen') voormalige LAB-gebouw van de voormalige Radiumfabriek L over het brede klinkertrottoir. Waar links de hoge afrastering ophoudt, gaat u L het verharde pad omlaag. Beneden gaat u R en via de brede droge gracht loopt u onder 4 viaducten door.

(In de 120 m lange ecologische verbindingzone tussen Hoge en Lage Fronten is het metselwerk niet overal strak afgewerkt, zodat er gaten en kieren blijven voor beschermde dieren als de muurhagedis. Mogelijk ziet u op muren van de bastions ook zonnende hagedissen).

Aan het einde voor de schietgaten van het bastion Holstein gaat u R de betonnen trap omhoog. Boven gaat u R en meteen daarna gaat u L het trappenpad omhoog. Negeer zijpadjes en blijf het pad RD volgen met links beneden de droge gracht en het Holstein Bastion (1688).

(U loopt hier door vestingwerk De Hoge Fronten ook bekend als de 'Linie van Du Moulin' en in Maastricht de Wèrreke genoemd.

Waar de gracht naar links buigt, ziet u beneden in de hoek schietgaten (Caponnière).

De Linie is een circa 15 hectare groot gebied waar een achttal buitenwerken van de vestingwerken bewaard zijn gebleven. Aan het einde van de middeleeuwen werd het duidelijk dat door het verbeterde geschut de stadsmuren niet langer voldeden als verdedigingswerk. ^

In 1688 kwamen in dit gebied de bastions Saxen, Holstein en Dopff gereed. Onder leiding van kolonel-ingenieur Du Moulin werd de fortificatie verbeterd en uitgebreid met nieuwe bastions, kazematten, lunetten en ravelijns. De bastions werden met elkaar verbonden. Ondergronds bevonden zich o.a. luistergangen zodat men de eventuele binnengedrongen vijand tijdig kon signaleren. Men kon dan tijdig de vele deuren sluiten en geplaatste mijnen in werking stellen. In en rondom de stad ligt nog een gangenstelsel van zo'n 15 km. Daarmee is het een van de meest uitgebreide toegankelijke gangenstelsels ter wereld. Beslist eens bezoeken. In 1867 bij opheffing vesting Maastricht werd het verdedigingswerk opgegeven).

2. Na 150 m gaat u aan de 3-sprong R met links de Gelderland lunet (1773).

(Als u hier L tussen de twee stenen pilaren door loopt, dan komt u meteen aan de achterkant/binnenplaats van de lunet. Een lunet is een klein meestal omgracht verdedigingswerk in de vorm van een halve maan (in het Frans-lune)).

Vorbij de lunet loopt u weer langs de brede droge gracht met links aan de overkant het Erf Prins Bastion (1777).

(Waar de gracht en pad naar links buigt, heeft u mooi zicht op de prachtige, uit de eredienst onttrokken, St. Lambertuskerk, die u nog vaker zult zien.

De kerk is gebouwd tussen 1914 en 1916 in een overwegend neo-romaanse trant. Het was de eerste Maastrichtse kerk die buiten de voormalige stadswallen werd gebouwd. De kerk is verschillende keren door verzakkingen beschadigd en weer hersteld. In 1985 is de kerk gesloten wegens verzakking en scheurvorming. De geheel met Kunradersteen gebouwde kerk is 43 m lang, 14 m breed en inwendig 28 m hoog. De koepel heeft een hoogte van 43 m).

Bij houten klaphek en afvalbak en waar u links de naam Erf Prins Bastion op de muur ziet staan, gaat u rechts met links de Holland lunet (1773). Voorbij deze lunet loopt u weer langs de gracht met aan de overkant het Dumoulin bastion. Aan de 3-sprong gaat u RD (wit-rood) tussen 2 muren door van de lunet Zeeland (naam staat rechts op de muur). Vlak daarna gaat u aan de Y-splitsing L (wit-rood) omlaag met links het Dumoulin bastion (1776). Beneden bij houten hek gaat u rechts door de tunnel/doorgang van het Stadhouder bastion (1776).

(Dit is een van de vier "Royal Sorties" die voorzien waren van zware houten poorten).

Meteen na de doorgang gaat u L het pad omhoog. Negeer bij infobord klaphek rechts.

(Als u hier R door het klaphek gaat, dan komt u meteen bij de Statensingel met de mooie herenhuizen).

Meteen daarna aan de Y-splitsing gaat u L het pad omhoog. Negeer boven zijpaadjes. (Rechts beneden ziet u een poel voor de geelbuikpad). Aan

de 4-sprong loopt u RD het trapje omhoog. Meteen daarna gaat u boven aan de T-splitsing met prachtig uitzicht op het vestingwerk R.

(Als u hier L gaat, komt u na volgende trap bij een zitbank. U loopt hier over het Stadhouder bastion).

U passeert een klaphek.

3. Aan de 3-sprong bij trapjes gaat u RD en even verder loopt u boven over het Erf Prins bastion. Bij zitbank buigt het pad naar rechts.

(Hier heeft u mooi zicht op het grote witte gebouw (Eifelgebouw) van de voormalige Sphinxfabriek van Thomas Regout)

Aan het einde gaat u R het trapje omlaag en ga dan meteen L met links een meidoornhaag.

(Hier ziet u rechts aan de overkant van de gracht het bastion Saxen (1688), dat in 1776 werd verbouwd. Het staat als enige, in de Linie van Du Moulin, niet in verbinding met het ondergrondse netwerk van verdedigingsgangen).

Meteen daarna aan de 3-sprong bij klaphek gaat u L en u loopt boven over het Holstein bastion. Loop RD het trapje omhoog en volg het pad.

(Na ruim 50 m, circa 10 m voor zitbank, heeft u rechts bij helder weer mooi uitzicht. Hier ziet u vanaf rechts de St. Lambertuskerk (1914-1916), de Theresiakerk (1933-1934), de twee torentjes van de St. Servaasbasiliek (10^e eeuw), de vlak daarnaast staande St. Janskerk (14^e/15^e eeuw) met de rode kerktoren, meteen daarnaast de toren van het oude gouvernement (1935), kerk met groene toren?, in de verte ziet u een van de tweelingtorens van de O.L.V. Basiliek (11^e eeuw) aan het O. L. Vrouweplein, het open torentje van de kapel (1896) van het klooster Misericorde aan de Capucijnenstraat, het torentje op het Dinghuis (circa 1470), het middeleeuws gerechtsgebouw op de hoek van Kleine en Grote Staat, achter de "toren" van de voormalige brandweerkazerne ziet u de mooie toren van het Stadhuis (1664) aan de Markt, de Martinuskerk (1857-1858) in Wijck en de Mathiaskerk (13^e-15^e eeuw) aan de Boschstraat. Voor u in de verte rechts naast het grote witte gebouw van de voormalige Sphinxfabriek ziet u de Monulphus en Gondulphuskerk (1933) in Berg en Terblijt).

Bij zitbank buigt het pad naar rechts. Aan het einde gaat u R het trapje omlaag en volg het graspad omlaag. Beneden aan de T-splitsing gaat u L over het brede graspad met rechts het grote grasveld, het voormalige voetbalveld van de Maastrichtse Boys en links ingangen/deuren van het Holstein bastion.

(Meteen links ziet u weer de hoge schoorsteen die op het voormalig Radium Rubber terrein staat en de rode cokesfabriek).

Even verder passeert u twee ontluchtungskokers. Bij infobord loopt u via klaphek de trap omlaag en gaat u beneden L over het trottoir.

(Als u hier beneden R gaat, komt u meteen bij ingang van de kazemat van bastion A. In feite is de kazemat een onderdeel van de Nieuwe Bossche Fronten, hoewel het werk meestal tot de Linie van Du Moulin gerekend wordt).

Meteen voorbij brug over de droge gracht gaat u L door het klaphek en u passeert meteen een infobord. Negeer meteen daarna bij houten hek/klaphek zijpad rechts. (Dit was de toegangsweg naar Fort Willem, dat niet bij de verdedigingswerken Hoge Front hoorde). Ga nu L de trap omlaag. Beneden gaat u L via de brede droge gracht weer onder de 4 viaducten door. Aan het einde voor de gracht/havenkom gaat u R over het pad met rechts de hoge verdedigingsmuur/bastion van Bastion A en links de gracht.

(U loopt hier door de verdedigingslinie genaamd de Lage Fronten ook wel de Nieuwe Bossche Fronten genoemd, waarmee in 1816 is begonnen en die in 1822 gereed was.

Hier voor de havenkom ziet u links de kazemat van ravelijn a (vooruitgeschoven verdedigingswerk) en rechts bastion B. De façade van de kazemat heeft van oorsprong een neoclassicistische opbouw. Het bouwwerk is in 1953 sterk gewijzigd doordat de kazemat werd uitgegraven en in de fundamenteen poortopeningen werden gemaakt).

300 m verder loopt u via stalen vlonderpad links om de muur heen.

(U kunt hier ook door de duiker van Bastion B lopen. Hier lag bastion B. Hier zijn de vestingwerken in 1875 doorgebroken zodat de Lage Fronten als haven konden worden gebruikt. Aan de muur ziet u nog ringen waar de schepen aan vastgemaakt konden worden.

Als het water in de Maas te laag stond, werd de gracht voorzien van water uit het Jekerkanaal. Het Jekerkanaal (1676-1867), een nog grotendeels bestaand ondergronds aquaduct, maakte deel uit van de vestingwerken. Het is 1165 m lang, 110 cm breed en 170 cm hoog; het verval bedroeg 325 cm. Het beginpunt van het aquaduct, dat het water uit de Jeker kreeg, lag ten zuiden van de brug bij de Tongersepoort (Tongersestraat)).

100 m verder loopt u via het volgende stalen vlonderpad onder de voormalige spoorbrug (1875/Maastricht-Hasselt) door en volg het grindpad met links de gracht. Negeer zijpaden.

4. 150 m verder loopt u onder het restant van de oude afrit van de Noorderbrug door en volg het pad langs de gracht en u loopt onder twee viaducten door. Negeer meteen na tweede viaduct trap rechts omhoog en loop RD over het klinkerpad.

(Links ziet u de kazemat van het ravelijn c, die op het fabrieksterrein is gelegen en waarvan alleen nog de neoclassicistische façade is overgebleven).

Neem nu de eerste brede stenen trap R omhoog en boven volgt u RD het trottoir.

(Hier boven ligt rechts de gedenksteen aan Dibbets. Dibbets was van 1830 tot 1839 commandant van het Nederlands garnizoen in Maastricht en heeft gezorgd dat Maastricht niet door de België werd ingenomen. De generaal werd in Maastricht door velen als een verrader gezien. Nog jarenlang leefde bij het Maastrichtse volk de traditie om op zondag na de mis over het graf van Dibbets te urineren en daarmee het ongenoegen te uiten over de door hem verrichte daden. In de stad was het lange tijd onmogelijk om een straat naar hem te vernoemen. In 2019 gebeurde dat dan toch en werd dit pleintje hier het Baron Dibbetspark genoemd. Hij overleed op 29 maart 1839 op 56 jarige leeftijd. Het stoffelijk overschot werd in april 1841 overgebracht van de begraafplaats aan de Tongerseweg naar het hier gelegen bastion C, dat voortaan de naam zou dragen van Dibbets. Het gietijzeren grafmonument, dat door zijn erfgenamen werd betaald en niet door de koning, was circa 3 m hoog en was omgeven door een ijzeren hek. In 1927 werd het grafmonument verplaatst naar de Tapijnkazerne waar er ook weer een ijzeren hek omheen kwam te staan. Bij de verplaatsing werd het graf van Dibbets niet aangetroffen, mogelijk werd niet diep genoeg gegraven. Het graf op de voormalige Tapijnkazerne (nu terrein universiteit) aan de Prins Bisschopsingel is dan ook een cenotaaf, een grafloos monument. Sinds 1966 is het graf een rijksmonument).

Steek de twee asfaltwegen over en ga voor het hoge gebouw van de warmtekrachtcentrale van de gemeente Maastricht L over de smalle weg en via brug steekt u de Zuid-Willemsvaart over.

(Als u hier bij het hoge gebouw bij slagboom RD loopt (zeker doen), dan komt u bij een pleintje waar het gebouw/voormalig stoomgemaal/ketelhuis van de Sphinxfabriek staat en met rechts de voormalige timmerfabriek/werkplaats (1905) nu een industrieel monument. In de voormalige werkplaats is de Muziekgieterij gehuisvest, waar u een kijkje kunt nemen. Via de grote poort komt u in het gebouw. Binnen gaat u tegenover het voormalige opzichterskantoor R en u komt in het bijzonder ingerichte café/restaurant. Rechts van de bar is het lockergebouw waar o. a nog de wastafels en kleedgedeelte te zien zijn. Als u bij de bar RD loopt komt u in de grote zaal van het poppodium).

Voor de toegangspoort/hek van Sappi, de voormalige Koninklijke Nederlandse Papierfabriek, gaat u R het asfaltpad omlaag met rechts beneden de Zuid-Willemsvaart. U loopt onder het lage viaduct (Bassinbrug) door en ga dan meteen L met rechts de plezierjachthaven genaamd Het Bassin, de voormalige haven van de binnenvaartschepen.

(Hier ziet u aan de overkant het voormalig Maastrichtsch Veem (1860/pakhuis). In het hoge, markante gebouw met neo-romaanse elementen zijn nu woningen en kantoren gevestigd.

Het Bassin, dat nu in tweeën gedeeld is door de Bassinbrug, is in de jaren 1824-1826 gegraven op de plek waar tot de inname (45 dagen) van Maastricht (1794/Franse Revolutie) het uitgestrekte kloostercomplex (14^e eeuw tot begin 1800) lag van de Commanderie Nieuwen Biesen van de ridders van de Duitse orde. De haven was het begin- eindpunt van de Zuid-Willemsvaart (Maastricht-Den Bosch) waarvan de aanleg in 1817 was gestart. Vanaf 1850 was het Bassin tevens verbonden met Kanaal Luik-Maastricht. Via Sluis 20 (1826) en bijbehorende ophaalbrug stond de haven in verbinding met de Maas).

Aan het einde bij de toegang naar Sluis 20, de verbinding haven-Maas, gaat u de trap omhoog en ga dan R over het kasseienpad met rechts de haven.

(Hier boven ziet u links de ophaalbrug en het witte sluiswachtershuisje (1830). Hier ziet u ook (2021) het grote vervallen gebouw van Landbouwbelaag (1939)). Als u hier de doorgaande weg oversteekt dan heeft u bij het sluiswachtershuisje mooi zicht op Sluis 20 met de eiken sluisdeuren.

Aan het einde van de haven kwam hier links in de hoek het kanaal Maastricht-Luik in de haven).

Boven aan het einde van het kasseienpad gaat u scherp R de trappen omlaag en beneden wandelt u langs de aanlegsteigers van het Bassin. U wandelt hier langs leuke terrasjes en horeca die gevestigd is in de gewelfkelders.

(In de haven ziet u de sculpturale fontein/kunstwerk gemaakt door Pie Sijen en Caius Spronken.

Aanvankelijk waren er geen kades rondom de havenkom, maar schuin aflopende aarden taluds. Vanaf 1857 werden stenen kademuren opgemetseld, waarin de omstreeks 1840 ontstane werfkelders werden opgenomen. Toen rond 1950 het bedrijventerrein Beatrixhaven werd aangelegd en rond 1960 het kanaal Luik-Maastricht werd gedempt verviel het nut van de binnenhaven. De haven zelf werd in de jaren 90 opgeknapt en werden de werfkelders hersteld en steigers voor plezierjachten gebouwd. Na de her-ingebruikname van Sluis 20 is de haven sinds 2001 in gebruik voor de pleziervaart).

Negeer trappen links en bij het havenmeesterhuisje (capitanerie) loopt u RD weer onder het viaduct door.

5. Aan de T-splitsing voor filmtheater/café/restaurant Lumière gaat u R.

(Hier kunt naar de Sphinx Passage lopen waar de historie van de Sphinx in 30000 tegels is verwerkt (gratis toegang). Loop dan hier L de kasseienweg omhoog. Steek boven de doorgaande weg over loop RD (Sphinxcour) met rechts Loods 5, die zeker een bezoek waard is. Meteen daarna gaat u voor het grote witte Eifelgebouw/fabriek Sphinx L en u loopt de Sphinx Passage binnen.

Als u boven aan de doorgaande weg L gaat en meteen daarna RD (Boschstraat) loopt langs de brede kasseienweg met de vele historische gebouwen, dan komt u na 500 m op de Markt met de vele terrassen. Op de Markt staat het mooie stadhuis en de standbeelden van Minckelers, de uitvinder van het lichtgas en het Mooswief (marktvrouw die groenten verkoopt), de patrones van de Mestreechter Vastelaovend).

Meteen daarna gaat u L over het grindpad met rechts de Zuid-Willemsvaart. U loopt onder de bruggen door en na 30 m gaat u L weer de brede stenen trap omhoog. Boven bij de gedenksteen van Dibbets gaat u meteen R over het trottoir. Aan de grote kruising met verkeerslichten gaat u RD en loop dan naar de traptoren, die bij het restant van de "oude" Noorderbrug staat.

(‘De Krul’ is een restant van de oude afrit van de Noorderbrug die blijft staan als herinnering).

Loop in de toren de stalen trap omhoog.

(U kunt hier ook R over de brug gaan. Ga dan verder bij **** in dit punt).

Boven gaat u L omlaag. Beneden aan de T-splitsing gaat u L over het brede fietspad. Meteen daarna ** aan de 3-sprong bij wegwijzer gaat u RD onder de Noorderbrug door. Aan de T-splitsing gaat u R (Grenadierspad). Voorbij Zuid-Willemsvaart/spoorlijn en bij doorgaande weg gaat u L over het trottoir dat een dalend asfaltpad wordt.**

(Omlaag lopend ziet u aan de doorgaande weg de mooie in Jugendstil gebouwde voormalige directeurswoning (1907) met op dak een windvaan).

^^^ (Als u wilt pauzeren kunt u tegenover de ophaalbrug/sluis R de weg over steken en naar café D’n Diek lopen (huisnr. 169) met terras. U kunt er heerlijk lunchen. (Open vanaf 12.00 uur, woensdag gesloten).

Beneden voor de rijksmonumentale ophaalbrug/sluis gaat u bij infobordje (Sluis 19/1929) R door de wilde kastanjelaan met links de smalle sluis en rechts twee grote voormalige sluiswachterswoningen (nr. 34/34A). Steek het smalle "sluisbruggetje" over en loop aan de andere kant van de sluis terug.

(Degene, die de wandeling combineert met wandeling 1424 Smeermaas, gaat na het sluisbruggetje RD de trap omlaag en gaat dan R over de smalle asfaltweg/jaagpad. Ga dan verder bij punt 4 van wandeling 1424).

Ga het trapje op, ga door de nauwe doorgang en loop dan R onder de spoorbrug door van de voormalige treinverbinding Maastricht-Hasselt (1856-1952). ** Na 25 m gaat u scherp L (Maasvallei) het grindpad omhoog en boven gaat u R over het betonplatenpad met links de spoorlijn waarvan de bedoeling is dat hier de sneltrein Hasselt-Maastricht over gaat rijden)**

(Het betonnen pad ligt op de plek van een voormalige spoorlijn die ging naar het in 1903 door de gemeente Maastricht aangelegde goederenstation/spoorwegemplacement Boschpoort)

6. Aan de 3-sprong gaat u RD (Spoorpad) over het voetpad en u loopt onder de Noorderbrug door. Aan de 4-sprong, voor bord "Pas op voor zonnende hagedissen" gaat u R langs het fietspad omhoog. Na 50 m gaat u L (Spoorpad) over de grindweg.

(Links ziet u weer de restanten van de Lage Fronten waar u langs bent gelopen. Hier heeft u ook weer mooi zicht op de Lambertuskerk).

Aan de 3-sprong gaat u L/RD met rechts het grote grasveld/Frontenpark. Aan de 3-sprong gaat u R met links de grote groene gashouder. Loop RD onder de Noorderbrug door. Aan de 4-sprong van fietspaden gaat u R. Steek de doorgaande weg over en u komt links weer bij de parkeerplaats